

HOE "OOSTENDS" WAREN DE "KROZEN"

door J.B. DREESEN

Volgens Roland DESNERCK (Oostends Woordenboek. 1972. blz. 276) is KROOS - z.n. (mv. kroozn), vklw. -je; m :

1. interest, rente.
2. rente op rente; ook : persjënten van de boek (bij Oostendse koöperatieve S.E.O).

Nu is KROOS en KROZEN geen typisch Oostends maar deze woorden hadden tot voor enkele jaren wel een typische betekenis in het Oostends taalgebruik.

Het woord wordt reeds vermeld door KILIAAN (of VAN KIEL ° Duffel 1528 of 1529 + 15-4-1607). In zijn ETYMOLOGICUM TEUTONICAE LINGVAE SIVE DICTIONARIUM, TEUTONICO-LATINUM, 3de ed. 1599, blz. 264, schrijft hij KROOS, Fland. Wasdom. Incremenium, lucrum, foenus. Hij heeft het een duidelijke betekenis van "vermeerdering" mee en noemt het Vlaams van oorsprong en gebruik.

DE BO in zijn WESTVLAAMS IDIOTICON 1892, zegt onder het woord KROOIS, KROOS : eigenlijk hetzelfde als het franse "Croît", aanwas, vermeerdering. Het wordt algemeen gebruikt in de zin van opbrengst van een uitgezet of geleend kapitaal, rente, interest van geld. fr. intèrèt.

VERWYS-VERDAM in het MIDDELNEDERLANDS WOORDENBOEK 1894, noemt CROOS een Vlaams woord in de betekenis van aanwas, vermeerdering, bepaaldelijk interest, rente.

Het WOORDENBOEK DER NEDERLANDSE TAAL 1916, geeft onder KROOS (VII) : Kroois - Kroozen. Mnl. croos. Uit ofr. crois. Rente, interest. In Vlaanderen, voorheen ook in Zeeland.

Voor al deze auteurs was het woord Vlaams, werd voorheen ook in Zeeland gebruikt en was onbekend in deze betekenis in Nederland. Het was dus een zuiver Vlaams produkt.

Het woord "KROZEN" werd in Oostende uitsluitend gebruikt in verband met de vroegere S.E.O (Société Economie Ostende) een coöperatieve die op het einde van de vorige eeuw opgericht werd door een groep bedienden uit de openbare diensten. De hoofdbedoeling was de kopers-koöperanten een ristourne te geven op het totaal van de aankopen die ze deden. Jaarlijks bepaalde de raad van beheer het percent van het totaal bedrag der inkopen dat aan de coöperateurs zou terugbetaald worden. Gedurende vele jaren bedroeg dit 10 % op het totaal van de aankopen. Dit was een niet te versmaden inbreng in een huishouden dat regelmatig zijn aankopen in de "KOO" deed. In de laatste jaren daalde dit percent om uiteindelijk, juist voor de faling, nul te worden. Elke coöperateur had ook een boekje met zijn aandeel in het kapitaal van de S.E.O. Het bedrag op het boekje werd in de eerste jaren van het lidmaatschap verzameld door een kleine afname (2 %) op zijn jaarlijkse percenten. De oudere leden hadden tot 8.000 ₣ op hun boekje staan, maar later werd de afname gestopt als het bedrag op het boekje 2.000 ₣ bedroeg.

Het bedrag op het boekje leverde jaarlijks een rente op van 12 %. Voor een jonge coöperateur die het maximum bedrag (2.000 ₣) op zijn boekje had uitstaan was dit een jaarlijks meerinkomen van 240 ₣. Dit bedrag werd jaarlijks uitbetaald in "baar" geld, dit in tegenstelling tot de "percenten" die uitbetaald werden in de voor de S.E.O.

typische geldcoupons. Deze laatste konden uitsluitend gebruikt worden voor aankopen in de S.E.O.

De teruggave op het totaal van de aankopen noemde men in Oostende "de percenten". De percenten op het uitstaande aandeel in het kapitaal van de coöperateur waren echter "de krozen". De "percenten" - in geldbonnen - werden traditioneel afgehaald door de vrouwen, de "krozen" daarentegen - uitbetaald in "baar" geld - waren, even traditioneel, voor de mannen.

Samen met de S.E.O. is het begrip "krozen" uit het Oostends spraakgebruik verdwenen.

De bedoeling van deze bijdrage is dan ook de specifieke Oostendse betekenis die het woord had even vast te leggen.

IN DIT NUMMER

blz. 132 : D. VERSTRAETE : Kindermoord in 1686 (1).

blz. 127 : N. HOSTYN : De stenen bank.

N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders - aanvulling.

blz. 138 : J.B. DREESEN : Over de oorsprong van Oostende (2).

blz. 141 : J. NUYTEN : De gedecoreerde dood. Gebruik en ornament bij de uitvaart te Oostende.

blz. 144 : N. HOSTYN : Nieuw muziekwerk over Ensor.

blz. 145 : A. SWYNGEDAUF : Ostendiana.

A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXVIII.

blz. 147 : R. LEROY : opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving - Collectie Ostendiana (10).

blz. 150 : D. LAUREYS : Burgemeester Alfons Pieters (3).

blz. 156 : A. SMISSAERT : Oostende tijdens de eerste wereldoorlog (3).

blz. 161 : J.B. DREESEN : Hoe "Oostends" waren "krozen".

blz. 163 : Speuren naar je voorouders. Tentoonstelling in het Centrum voor Familiekunde - Oostende.

blz. 164 : Een verdwenen stukje Oostende.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE
